

Vlaams
Parlement

ingediend op **1357** (2017-2018) – Nr. 9
24 januari 2018 (2017-2018)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag
uitgebracht door Bert Moyaers

over grensoverschrijdend gedrag
in de sector Onderwijs

Samenstelling van de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag:

Voorzitter: Katrien Schryvers.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Marius Meremans, Elke Sleurs, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters,
Herman Wynants;

Joris Poschet, Tinne Rombouts, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;

Lionel Bajart, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Katia Segers;

Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Krekels, Ludo Van Campenhout,
Tine van der Vloet, Paul Van Miert;

Karin Brouwers, Sonja Claes, Cindy Franssen, Vera Jans;

Ann Brusseel, Willem-Frederik Schiltz;

Renaat Landuyt, Freya Van den Bossche;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

- 1357** (2017-2018) – Nr. 1 t.e.m. 4: Verslagen van de hoorzitting
- Nr. 5 t.e.m. 7: Verslagen van de gedachtewisseling
- Nr. 8: Verslag van de hoorzitting

INHOUD

1. Toelichting	4
2. Bespreking	7
Gebruikte afkortingen	15

Op donderdag 14 december 2017 hield de Commissie Grensoverschrijdend Gedrag een gedachtewisseling met Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, over grensoverschrijdend gedrag in de sector Onderwijs.

1. Toelichting

Minister *Hilde Crevits* vindt het goed dat de problematiek vanuit alle beleidsdomeinen kan worden doorgelicht, en dat alle ministers de initiatieven ter zake kunnen toelichten. Het is zaak om uit te zoeken hoe men – zonder een heksenjacht te veroorzaken – onaanvaardbaar gedrag onmogelijk kan maken. Waakzaamheid is nodig, vooral waar machtsverhoudingen spelen en afhankelijkheid misbruikt kan worden.

Onderwijs moet een sleutelrol vervullen. Dus zijn ook daar sensibilisering en preventie aan de orde, liefst vanaf zo jong mogelijke leeftijd.

Minister Crevits geeft een dubbele stand van zaken. Eerst zal ze ingaan op de mechanismen die in werking treden bij een confrontatie met grensoverschrijdend gedrag, en daarna op de preventieve aanpak, onder meer via eindtermen.

Het gaat ook over alle vormen van grensoverschrijdend gedrag: seksueel, herhaald en vernederend pestgedrag en fysiek geweld. Die vormen allemaal een ernstige schending van het recht op ontwikkeling van kinderen, hun recht op zorg en op bescherming.

Schoolbesturen staan zelf in voor de ontwikkeling van een integraal preventief en reactief beleid ten aanzien van elke vorm van grensoverschrijdend gedrag op school. Hun verantwoordelijkheid behelst het nemen van de nodige maatregelen ter zake, met respect voor alle betrokkenen. De koepels waartoe ze behoren en de diensten van het GO! moeten de scholen daarin ondersteunen.

Scholen zijn bovendien niet alleen verantwoordelijk voor leerlingen, studenten en cursisten, maar als werkgever net zo goed voor het personeel. De federale wetgeving betreffende het welzijn van werknemers is dan van toepassing.

Er zit een pakket richtlijnen vervat in die federale wetgeving en in de Vlaamse onderwijsregelgeving. Voor wat onderwijs aangaat, moeten scholen die erkend, gefinancierd of gesubsidieerd willen worden door de Vlaamse Gemeenschap, aan een aantal voorwaarden voldoen. Enkele daarvan worden juist opgelegd met het oog op de bescherming van de integriteit en veiligheid van de minderjarige jongere.

Bij wijze van voorbeeld legt de minister uit dat een personeelslid al zijn burgerlijke en politieke rechten moet genieten om aangesteld en verloond te worden. De controle op die voorwaarde gebeurt aan de hand van een uittreksel uit het strafregister. Voor een aanstelling of benoeming in het onderwijs gaat het om het vroegere model 2 of het model bestemd voor de uitoefening van een activiteit die onder opvoeding of begeleiding van minderjarigen valt. Het model 2 vermeldt, naast de mogelijke veroordelingen die ook op het model 1 voorkomen, alle veroordelingen en interneringsbeslissingen voor feiten ten opzichte van minderjarigen. Wie op basis van een strafrechtelijke veroordeling uit zijn politieke of burgerlijke rechten wordt ontzet, wordt ambtshalve en zonder opzeg ontslagen. De regel in het onderwijs is vrij strikt en duidelijk.

Schoolbesturen zijn ertoe gehouden om de federale wet betreffende het welzijn van werknemers te respecteren. Deze wet verplicht scholen om het welzijn binnen hun instelling te bevorderen en psychosociale risico's, waartoe alle

vormen van grensoverschrijdend gedrag behoren, te voorkomen en aan te pakken. Om de schoolbesturen te ondersteunen nam de minister in dat verband een aantal initiatieven. Zo wordt een onderscheid gemaakt tussen maatregelen gericht op personeelsbeleid en die voor de diverse onderwijsniveaus. Er zijn ook concrete acties in het kader van de mededeling integriteit.

Voor maatregelen gericht op personeelsbeleid biedt de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg op zijn website informatie aan over de federale wet betreffende het welzijn van werknemers. Het is een complexe wetgeving.

Minister Crevits vindt het belangrijk dat onderwijsinstellingen en hun personeel geregeld geïnformeerd worden over de preventie van psychosociale risico's. Dat gebeurt bijvoorbeeld ook via de website van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, die geregeld geactualiseerd wordt. Er is onder meer informatie te vinden over procedures en aanspreekpunten om problemen te melden.

Het is de bedoeling onderwijsinstellingen te ondersteunen in hun traject naar een integraal beleid met aandacht voor zowel preventie als aanpak van problemen bij personeel, leerlingen, studenten en cursisten. Daartoe is eind 2016 de brochure 'Beleidsplan ter bevordering van het welzijn en welbevinden in onderwijsinstellingen' gelanceerd. Die vertrekt van een schoolbrede benadering, waarbij alle belanghebbenden worden betrokken: ouders, leerkrachten, directies, leerlingen, vertrouwenspersonen, preventieadviseurs enzovoort. Bovendien gaat dat plan ook verder in op wettelijke procedures over welzijn op het werk en legt het links met de procedures die bij leerlingen, studenten en cursisten kunnen worden uitgewerkt. Het gaat dus om een koppeling tussen de federale wetgeving die van toepassing is op het personeel, en de schoolwerking ten aanzien van leerlingen, studenten en cursisten. De bewuste brochure staat online op www.onderwijs.vlaanderen.be.

Een personeelslid dat meent slachtoffer te zijn van grensoverschrijdend gedrag op het werk, beschikt over verschillende informele en formele actiemogelijkheden en procedures. Ze zijn vastgelegd in de wet betreffende het welzijn van werknemers.

Belangrijk is dat onderwijsinstellingen een escalatie van problemen vermijden. Vertrouwenspersonen spelen dan een centrale rol en kunnen ook preventief effect sorteren. Minister Crevits investeert al enkele jaren in opleidingen voor vertrouwenspersonen in het onderwijs. Dit voorjaar werden nog 160 vertrouwenspersonen opgeleid. In de drie eerste maanden van 2018 wordt een nieuwe reeks opleidingen georganiseerd.

De minister gaat dieper in op de beleidsmaatregelen in het hoger onderwijs. De federale wet betreffende het welzijn van werknemers is ook op universiteiten en hogescholen van toepassing. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt met vertrouwenspersonen. Deze Welzijnswet is evenwel slechts een algemeen kader en bovendien enkel op personeel toepasbaar, dus niet op studenten. Naar aanleiding van enkele casussen is aan de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) gevraagd een handleiding uit te werken die elke instelling kan gebruiken voor een eigen beleid inzake grensoverschrijdend gedrag. De inspiratie voor de opdracht was het draaiboek dat Zorgnet Vlaanderen over omgaan met grensoverschrijdend gedrag uitgewerkt heeft.

De VLUHR werkte een kader uit dat universiteiten en hogescholen als leidraad kunnen gebruiken. Een gezamenlijke werkgroep met vertegenwoordigers van universiteiten en hogescholen heeft tien generische instructies geformuleerd, met

aanbevelingen die gaan van de thematiek intern bespreekbaar maken tot de communicatie met de pers.

Aan de VLUHR is gevraagd dat zowel hogescholen als universiteiten met zijn aanbevelingen aan de slag zouden gaan. De minister heeft er geen probleem mee dat elke hogeschool en universiteit in Vlaanderen een eigen cultuur en werkwijze heeft, maar vindt wel dat er op sommige vlakken een uniform beleid moet zijn. Waar men ook werkt, het zou duidelijk moeten zijn hoe een vertrouwenspersoon werkt en hoe de procedure geregeld is.

De minister wenst vooral transparantie, opdat niemand nog onwetend in welke situatie ook terechtkomt. Ze schrok ervan dat er toch nog angst en terughoudendheid speelt als iemand het gevoel heeft met grensoverschrijdend gedrag te maken te hebben. Men vreest al snel een negatieve impact op de carrière of andere repercussies. Op de laatste vergadering van de VLUHR heeft de minister daarom het punt nogmaals geagendeerd met centraal de vraag om maximale transparantie.

Voor de Gentse maatregel waarbij niemand nog een examen mocht afleggen buiten een zogenaamde glazen bokaal, is de minister minder te vinden.

Het moet een evidentie worden dat men weet waar ondersteuning te zoeken en dat men erover leert praten. Daartoe is meer uniformiteit nodig.

Minister Crevits is geen voorstander van een uniek Vlaams meldpunt. Het brengt een extra echelon in stelling. Dan vergt dat ook weer terugkoppeling naar de instelling zelf. Eigenlijk moeten elke hogeschool en universiteit de culturele ingesteldheid hebben om zelf met het fenomeen om te gaan. In een uniek meldpunt ziet de minister niet de meerwaarde die er wel is met een gezamenlijke gestructureerde aanpak.

Wat met beleidsmaatregelen in het leerplichtonderwijs? Daar gaat de focus vaak breder dan alleen de school zelf. Er is sprake van cyberpesten, of situaties die kinderen van de jeugdbeweging meenemen naar school of omgekeerd enzovoort. Op heel wat van die factoren hebben scholen weinig vat. Ze kunnen wel inzetten op een preventief integraal beleid. De fundamenteën voor een dergelijk integraal integriteitsbeleid zitten vervat in de eindtermen en de leerlingenbegeleiding, en zullen ook meegenomen worden in de doorlichting van de onderwijsinspectie.

In de eindtermen zitten aanknopingspunten om kinderen en jongeren weerbaar te maken, te leren omgaan met gevoelens, kritiek te leren uiten en te leren aanvaarden en om respect te hebben voor elkaar. Het volstaat evenwel niet om enkel in sommige lessen aandacht te hebben voor die dingen, stelt minister Crevits. De schoolomgeving moet zo ingericht worden dat kinderen en jongeren aanvoelen dat eraan gewerkt wordt. Dat kan bijvoorbeeld door in aanspreekpunten te voorzien, afspraken te maken rond zorg en begeleiding, werk te maken van leerlingenparticipatie enzovoort.

Vlaanderen heeft daarnaast ook een traditie van goede leerlingenbegeleiding. Er is een nieuw decreet in wording, om taken nog scherper te omschrijven en steviger te verankeren in de school. Vanaf volgend schooljaar zou een beleid rond leerlingenbegeleiding een erkenningsvoorwaarde worden voor scholen.

De onderwijsinspectie gaf tot voor kort aan dat ze bij een doorlichting weinig houvast heeft om een school te beoordelen en te adviseren over haar beleid rond welbevinden en integriteit. Daar komt binnenkort verandering in. Het referentiekader voor onderwijskwaliteit zou veranderen, opdat het mogelijk wordt veeleer het globale kwaliteitsbeleid van de school te controleren, vergelijkbaar met wat

men vandaag al in universiteiten en hogescholen doet. Dan is het van belang hoe men ervoor zorgt dat op school een cultuur ontstaat waarbij sociale en emotionele ontplooiing centraal staat. Dat referentiekader wordt volgend schooljaar uitgerold.

Hoeveel incidenten zich voordoen in onderwijs, weet de overheid niet. Van de onderwijsinstellingen wordt niet gevraagd om het aantal incidenten te registreren of te melden aan de administratie. Incidenten worden gemeld aan een vertrouwenspersoon, leerlingenbegeleider of CLB-medewerker. Melding op zich lost het probleem niet op. Van belang is dat er procedures zijn die goed werken en gekend zijn. Het beleid van de school is daar cruciaal in. Dat beleid vergt evaluatie, en daartoe wijzigt het kader voor de onderwijsinspectie en loopt men een intensief traject met de VLHUR. Het moet van transparantie een feit maken.

Het gebeurt dat er meldingen tot bij de onderwijsinspectie raken. Zo zijn er vijf meldingen van grensoverschrijdend gedrag genoteerd. De melder wordt waar nodig doorverwezen naar schoolbestuur, politie of parket. De meldingen worden opgenomen in het dossier van de school en worden bij de doorlichting meegenomen als aandachtspunt in de evaluatie.

De respectieve ministers bevoegd voor Jeugd, Sport, Welzijn en Onderwijs hebben in het kader van de mededeling integriteit een plan uitgewerkt, met een aantal gemeenschappelijke acties, die al zijn toegelicht door minister Vandeurzen. Op 29 januari 2015 zijn de afspraken ter zake afgesloten. De toelichting betrof het kindvriendelijk maken van 1712, het wetenschappelijk vervolgonderzoek 'geweld op kinderen en jongeren' en het kennisplein Integriteit.

Over specifieke acties voor onderwijs is al uitgebreider verslag uitgebracht in de Commissie voor Onderwijs. Sensoa maakte een vertaalslag van het gekende vlaggensysteem voor de onderwijscontext. Het werd in de Week van de Lentekriebels gelanceerd en is via de onderwijskoepels, centrumnetten en ouderverenigingen verspreid. Ook het Raamwerk Seksualiteit en Beleid is ontwikkeld door Sensoa. Men bekijkt hoe het toegankelijker gemaakt kan worden.

Om het pesten op school tegen te gaan ondersteunt de minister verschillende initiatieven. Het meest trots is ze op de Conflixers van de Vlaamse Scholieren-Koepel, een project om met peersupport van jongeren te werken en zo het schoolklimaat te versterken. Scholen met een sterke leerlingenraad en een goede leerlingenparticipatie blijken beduidend sterker qua schoolcultuur. Dat maakt het verschil.

In de samenwerkingsovereenkomst met de ouderkoepels is opgenomen dat ook zij informeren en sensibiliseren over pesten en grensoverschrijdend gedrag op school.

Klasse, als communicatieplatform voor onderwijs, heeft een uitgebreid dossier gemaakt met informatie over hoe zich te wapenen tegen seksueel en ander grensoverschrijdend gedrag.

2. Bespreking

Katia Segers is blij dat de Onderwijssector veel aandacht besteedt aan grensoverschrijdend gedrag, dat in alle domeinen opduikt waar machtsrelaties een rol spelen. Tegelijk is het goed te beseffen dat er nog meer aan kan worden gedaan.

Het in kaart brengen van de problematiek blijft een rode draad in besprekingen. Minister Gatz is alvast van plan de sectoren Media en Cultuur te bevragen. Ook minister Muyters wil de problematiek in beeld brengen en toetsen aan wat er nog meer kan gebeuren. Is ook minister Crevits daarvoor te vinden? Waar in het onderwijsveld zou men dergelijke gegevens kunnen verzamelen? Van waaruit kan men verder informatie verspreiden onder koepels en raden?

De ministers Gatz en Muyters hebben het over een 'vlaggensysteem junior', naar analogie met het systeem van Sensoa. Hoe denkt minister Crevits dat zelf te ondersteunen, bijvoorbeeld op het vlak van opleiding?

Grensoverschrijdend gedrag situeert zich echter niet alleen in machtsrelaties maar ook peer-to-peer, meer bepaald via sexting. Katia Segers vindt dat niet problematisch op zich, omdat jongeren nu eenmaal in een digitale wereld leven en ook de ontdekking van seksualiteit in die sfeer gebeurt. Maar het loopt wel eens fout en dan is er sprake van misbruik. Moet ook dat fenomeen meegenomen worden in de scope? Welke maatregelen zijn op dat vlak mogelijk?

Naar aanleiding van de zaak-De Pauw voerde de professor in haar lessen corporate communicatie een discussie. Ze peilde in welke mate haar studenten op de hoogte waren van een meldpunt of vertrouwenspersoon aan de VUB. De studenten bleken in het ongewisse te zijn. Ook zelf weet de docente niet tot wie ze zich zou moeten richten. In andere universiteiten zal het er wellicht net zo aan toe gaan. De casussen die voortkomen uit de verhouding tussen doctorandi en hun promotoren tonen aan dat er nog werk aan de winkel is, besluit Katia Segers.

Peter Wouters deelt mee dat zijn dochter het tweede jaar volgt van een lerarenopleiding, waarin het vlaggensysteem echter nog nooit ter sprake is gekomen. Vooralsnog is het hele thema grensoverschrijdend gedrag daar nog niet aan de orde geweest. Nochtans is net de leerkracht degene die als een thermometer kan aanvoelen of ergens iets fout loopt. Bij die leerkracht zou er dan een reflex moeten zijn om dat waar nodig ook in die context te beoordelen.

Er is al heel wat materiaal voorhanden met het oog op een veilig schoolklimaat, met goede praktijkvoorbeelden, het Raamwerk Seksualiteit en Beleid, de affiche rond 1712 en het vlaggensysteem met een versie specifiek voor onderwijs. Is er zicht op in hoeverre scholen ook effectief aan de slag gaan met die instrumenten?

Als zich een incident voordoet, welke stappen moet een school dan ondernemen ten aanzien van zowel slachtoffer als dader? Zijn er richtlijnen of bekijkt de school het incident volledig autonoom en naargelang de situatie?

Zolang er geen veroordeling is, blijft een leerkracht zijn bewijs van goed gedrag en zeden behouden, en kan hij ook aan de slag in een andere school. Voorziet men in het onderwijs ter zake in maatregelen, bijvoorbeeld een meldpunt of zo?

Door wie en hoe worden directies ondersteund in het preventiebeleid? Er is sprake van meldpunten aan universiteiten en hogescholen, maar hoe ziet de minister dat voor basis- en secundair onderwijs? Zelf is *Peter Wouters* wel te vinden voor een uniek meldpunt, alleen al om de anonimiteit te garanderen bij een eerste melding. Een vertrouwenspersoon kan wel helpen, maar vaak is het belangrijk dat iemand eerst gewoon zijn verhaal ergens kwijt kan. 1712 lijkt daarvoor een zeer nuttige tool.

Het commissielid vindt het geweldig als jongeren elkaar met peersupport kunnen helpen, maar toch lijkt begeleiding vaak aangewezen. Onder meer directie en CLB moeten inspraak kunnen hebben in het bepalen of iets te ver gaat of niet.

Die verantwoordelijkheid enkel in handen van jongeren leggen, gaat niet op. Een bemiddelaar is wel zinvol.

Lionel Bajart komt terug op de eerder in de commissie aangehaalde risicofactoren in de sportsector. Het gaat om: de fysieke aard van de activiteiten; de coachende aanraking; het grensverleggende karakter van topsport; en de grotere taboesfeer in een sector waarvoor men passie koestert en die men als heilzaam ervaart. Problemen ter sprake brengen wordt in dat geval beschouwd als ingaan tegen de organisatie en het belang van die sector.

Bepaalde aspecten kunnen doorgetrokken worden naar andere sectoren. *Lionel Bajart* verwijst naar de cultuursector en specifiek de podiumkunsten. *Bart Caron* zei al dat in de Vlaamse cultuursector wel een omerta lijkt te bestaan. Ook internationaal zijn de verhalen legio, zeker in de filmwereld. Maar ook de danswereld, de opera en de orkesten kennen het probleem.

Vandaar dat men kritisch moet kijken naar de toeleiding naar die sectoren. Als het risico voor topsporters groter is, dan helpt het dat men in alle jeugdopleidingen kinderen en coaches versterkt om hun grenzen te bepalen. Het vlaggensysteem en het Raamwerk Seksualiteit en Beleid zijn instrumenten in die zin.

In hoeverre beschikt de cultuurwereld over dezelfde middelen, met name wat betreft deeltijds kunstonderwijs? Is er in dit beleid een onderscheid tussen dagonderwijs en deeltijds kunstonderwijs? Is het Raamwerk Seksualiteit en Beleid bijvoorbeeld bruikbaar voor dat laatste? Welke ondersteuning is er?

Het deeltijds kunstonderwijs kan immers niet zo eenvoudig een beroep doen op de CLB's. Kan het specifieke vlaggensysteem voor de sportwereld ook gehanteerd worden in het deeltijds kunstonderwijs? Is het haalbaar om het te introduceren aan conservatoria, specifiek voor de podiumkunsten, en in de leerkrachtenopleiding?

In eerdere hoorzittingen werd kritisch gekeken naar de seksuele opvoeding. Leerkrachten zouden niet voldoende opgeleid zijn om die te geven. Ze maakt nochtans deel uit van de vakoverschrijdende eindtermen. Of wordt ze puur anatomisch benaderd?

De nood aan een cultuurswitch is al vaker aangehaald, maar net die vormt het moeilijkste proces. Het ontbreekt slachtoffers vaak aan een taal om over hun ervaringen spreken, zeker als het om minderjarigen gaat. Hoe pakt men het ook voor volwassenen aan? Hoe staat minister Crevits tegenover het versterken van relationele en seksuele vorming? Schiet men vooralsnog te kort? Leert men voldoende de grenzen kennen: eigen grenzen maar ook respect voor die van anderen? Om een cultuuromslag waar te maken en stappen vooruit te zetten in het beter beschermen van minderjarigen, moet men daarmee aan de slag.

Tine Soens komt terug op de handleiding van de VLUHR met de tien generische instructies waarop instellingen hun beleid kunnen uitbouwen. Het beleid behoort tot de autonomie van de instellingen. Toch acht het commissielid een aanpak op een hoger niveau dan de instelling cruciaal. De vormgeving van beleid mag niet worden overgelaten aan de individuele instellingen, net zo min als het gewicht dat ze aan een klacht toekennen.

Er zou een gezamenlijke engagementsverklaring komen van de hogescholen en universiteiten. Hoe ver staat het daarmee? Blijft het bij een engagementsverklaring?

Tine Soens hoopt dat goede voorbeelden maximaal gedeeld worden. Naar aanleiding van concrete dossiers zijn voorstellen en aanbevelingen gedaan bij UGent. Die zijn echter in het belachelijke getrokken door enkel te focussen op de aanbeveling om examens niet langer in afgesloten lokalen te houden. De aanbevelingen omvatten echter veel meer dan in de pers aan bod is gekomen. Wat kan er ook gelden voor andere instellingen?

Het lijkt nuttig ook de meldpunten onder de loep te nemen. Zijn ze voldoende gekend? Ze bleken nog maar weinig feiten van grensoverschrijdend gedrag geregistreerd te hebben. Studenten weten niet dat de reeds bestaande meldpunten in hoger onderwijs ook dat aspect behandelen. De aanbeveling van de VLUHR houdt in dat zo'n meldpunt neutraal, laagdrempelig en heel toegankelijk moet zijn. Klacht indienen mag voor studenten en voor het personeel niet meer dan een kleine stap zijn. De drempel om naar een meldpunt of vertrouwenspersoon te stappen blijkt echter nog hoog. Men vreest voor repercussies op zijn carrière aan universiteit of hogeschool. Is het meldpunt voldoende gekend bij de juiste betrokkenen? Is er duidelijke communicatie over?

Met het oog op de monitoring beveelt de VLUHR aan om meldingen en maatregelen te registreren. Er zou ook een jaarverslag moeten zijn. Klachten moeten daarbij geanonimiseerd worden. Het zou helpen om de problematiek te objectiveren in het hoger onderwijs. Er komen wel wat cases in het nieuws maar die zeggen niet veel over de omvang van het probleem.

Behalve hiërarchisch grensoverschrijdend gedrag moeten ook feiten tussen personeelsleden of studenten onderling onder de loep genomen en aangepakt worden.

Van de lerarenopleiding wordt steeds meer verwacht. Hoe dan ook zou grensoverschrijdend gedrag er minstens ter sprake moeten komen en zouden er tools moeten worden verspreid om het aan te pakken.

De cultuursector verwijst naar het kunstonderwijs als plaats waar zich problemen voordoen. Is er voldoende aandacht voor wat er fout loopt in de theater- en filmopleiding?

Minister *Hilde Crevits* gaat eerst in op de gegevensverzameling en rapportage. Ze ziet een grote bevraging in alle Vlaamse scholen, hogescholen en universiteiten niet meteen zitten. Wel wil de minister bij de koepels en het GO! navragen hoe zij de aanpak zien.

Het lijkt ook zinvol dat de FOD WASO het cascadesysteem in scholen in de commissie zou toelichten. Afhankelijk van de grootte van een bestuur moet er een externe of interne vertrouwenspersoon zijn, een preventieadviseur of een verantwoordelijke dienst. De klachten komen uiteindelijk altijd bij de FOD WASO terecht, aangezien een federaal orgaan daarover beslist. Die dienst is niet alleen verantwoordelijk voor onderwijs.

Een aparte bevraging en jaarlijkse rapportage specifiek voor onderwijs vindt de minister moeilijk. Voor haar is het cruciaal dat wie met grensoverschrijdend gedrag te maken krijgt, vlot weet waar hij of zij terecht kan en zeker is dat het aangepakt wordt. Daar moet de energie op toegespitst worden.

De minister wil werk maken van bespreekbaarheid. Elke student, leraar en onderzoeker moet weten welke procedures er zijn. Minister Crevits wil nog meer investeren in het bredere verspreiden van de bekendheid daarvan. Dat is belangrijker dan de frequentie van de verslagen. De drempel moet omlaag.

Preventie is de eerste sleutel. Welke taak kan onderwijs daarin vervullen? Het vlaggensysteem geniet alom erkenning. Het laat toe gemakkelijk over de emoties te communiceren. De minister vindt het dan ook zinvol het ook in de lerarenopleiding aan bod te laten komen.

Ook weerbaarheid moet een plaats krijgen. Onderwijs heeft als doel kennis bij te brengen maar ook om persoonlijkheid te vormen. De weerbaarheid van kinderen zal mee bepalen hoe vatbaar ze zijn voor grensoverschrijdend gedrag en hoe ze ermee omgaan. De eerste vereiste is dus een investering in de weerbaarheidsofbouw van jongeren op school.

Peer-to-peersupport laat men niet over aan de leerlingen alleen. De minister vroeg aan de scholierenkoepel hoe hij het investeren in weerbaarheid ziet. Denkt de koepel dat investeren in weerbaarheidstraining voor verantwoordelijken op school, het schoolklimaat kan helpen verbeteren? Zijn de scholieren bereid om zo mee het verschil te maken? Er was groot enthousiasme. Het komt erop aan dat jongeren de verantwoordelijkheid mogen nemen, zij het niet exclusief. Ook individuele leerkrachten moeten hierin een rol spelen. Bespreekbaarheid betekent veel.

Het debat over seksuele opvoeding op school wil de minister niet opnieuw openen. Sommige leerkrachten zien dat helemaal zitten. Anderen hebben er meer moeite mee. In dat geval wordt het vaak beperkt tot een les biologie. Die invalshoek biedt echter geen meerwaarde met betrekking tot omgang met elkaar.

In het decreet met de eindtermen speelt relationele vorming een belangrijke rol in de sleutelcompetenties. De minister weet zeker dat daarop ook in de toekomst de nodige focus komt. Die relationele vorming zit evenwel vervat in hele schoolbeleid en de kennisverwerving. Het is niet de bedoeling om er een apart vak van te maken.

Het vlaggensysteem wil de minister alvast meenemen in het overleg met de hogescholen, om het beter te integreren in de opleiding. Ze laat ook niet na om er promotie rond te maken in School Direct. Een leerkracht is niet verplicht die methodiek te gebruiken. Minister Crevits verwijst naar informatie in de parlementaire documenten over hoeveel opleidingen er zijn voor het Vlaamse systeem. Ze wil er zeker toe bijdragen dat de methodiek beter ingebed raakt.

Peer-to-peersupport is vooral interessant als preventie-instrument en met het oog op persoonlijkheidsvorming. Waar liggen de grenzen? Durft men erover te spreken? Grenzen zijn zeer individueel: niet iedereen houdt ervan dat een gesprekspartner erg dichtbij komt staan of ook lichamelijk contact maakt. Mondigheid is vaak een probleem.

Daarnaast moet er gewerkt worden aan een cultuur waarin grensoverschrijdend gedrag geen plaats meer heeft. Als het dan toch gebeurt, is het zaak dat meldpunten en dergelijke goed werken.

Het eerste werk blijft dus preventie, en daarin heeft onderwijs een zeer belangrijke rol te vervullen.

Minister Crevits staat absoluut achter het benutten van de bestaande meldpunten. Van de oprichting van een apart meldpunt voor onderwijs binnen de eigen administratie is de minister geen fan. Meldingen van grensoverschrijdend gedrag worden overigens best aan de basis opgelost. Het kan niet de bedoeling zijn dat scholen alles naar 1712 zouden afschuiven. Alle betrokkenen moeten dan ook weten waar ze terecht kunnen en moeten de cascade aan procedures kennen.

Wat betreft hogescholen en universiteiten, nam de minister zelf gauw de proef op de som en kwam zo tot de bevinding dat het niet zo moeilijk is om te achterhalen waar men terecht kan. De VUB vermeldt dit op haar website. UGent voegt daaraan ook telefoonnummers toe. Er zijn wel wat verschillen tussen de instellingen, maar op zich zijn cultuurverschillen tussen onder meer verschillende soorten hoger onderwijs ook positief. Zelf benadert de minister iedereen op dezelfde manier, al is duidelijk dat de ene omgeving meer fysiek contact meebrengt dan de andere. Het komt erop aan dezelfde filosofie te hanteren. De voorzitter van de laatste VLUHR-bijeenkomst blijkt overigens goed geplaatst om de bezorgdheden ook mee te nemen naar kunstonderwijsinstellingen.

Over de tien generische competenties was de minister enigszins teleurgesteld, en dan vooral omdat hogescholen en universiteiten niet tot een gezamenlijk engagement zijn gekomen. De minister wil dat een en ander niet beperkt blijft tot generische competenties. Er is een meer concrete invulling nodig, dichter bij alle betrokkenen.

Anderzijds zijn er ook remmingen om gebruik te maken van zo'n meldpunt. Het duurt vaak heel lang vooraleer men uiting wil geven of denkt te moeten geven aan wat men bij bepaalde feiten voelt. Essentieel is dus te zoeken naar manieren om de zaken bespreekbaar te maken. In dat verband is nog veel werk aan de winkel. De minister verwacht niet dat het probleem met registratiesystemen op te lossen is. Het vergt veeleer een mentaliteitswijziging.

Scholen beschikken over autonomie in het behandelen van incidenten. De begeleiding van scholen, het CLB en de ondersteuning vanwege de koepels aan directies zijn alvast verschillende wegen. Minister Vandeuren trekt ook een bedrag uit om Sensoa toe te laten zijn werking in scholen bekend te maken. Er is ook jaarlijks overleg met Sensoa.

In dagonderwijs en deeltijds kunstonderwijs zijn de bestaande methodieken evenzeer van toepassing. Het vlaggensysteem is vertaald naar onderwijscontexten. De minister bekijkt graag of het voldoende werkbaar is in het dko. Ze is bereid hierover het gesprek aan te gaan en erkent dat het van belang is die groep niet uit het oog te verliezen.

In het hoger onderwijs kan het probleem in drie categorieën worden onderverdeeld: problemen tussen personeel onderling, tussen studenten onderling en tussen personeel en studenten.

Voorts beaamt de minister dat de lijst met maatregelen van UGent meer omvatte dan de gecontesteerde 'glazen bokaal', waaronder zeker ook waardevolle elementen.

In de engagementsverklaring zal zeker moeten staan dat good practices moeten worden gedeeld. De minister heeft ervaren dat de rectoren van universiteiten en directeurs van hogescholen het thema ernstig nemen.

Peter Wouters vermeldde de mogelijkheid dat personeel dat door één school wordt gesanctioneerd voor dergelijke feiten, gewoon in een andere school aan de slag kan. De minister was alleszins verbaasd over het feit dat iemand al doorverwezen kan zijn naar de strafrechtbank, terwijl de betrokken school nog nergens van afweet. Dat probleem is intussen met de procureurs besproken. Er is nu een magistraat aangesteld die scholen kan informeren. Het behoort evenwel tot de autonomie van de bevoegde onderzoeker of deze die communicatie naar scholen wenst te verzorgen. Een school die niet op de hoogte is, kan zich ook geen burgerlijke partij stellen. Hoe dan ook is het nu op zijn minst mogelijk dat die informatie wel bij de scholen raakt.

Katia Segers merkt een grote bezorgdheid bij de minister. Dat verheugt haar.

De minister blijkt geen voorstander van een grote bevraging maar wil zich vooral concentreren op meldingen en sensibilisering. Het commissielid beschouwt monitoring echter als een manier bij uitstek om te sensibiliseren. Daardoor toont het beleid aan dat dergelijke problemen niet langer onder de radar kunnen blijven. Na een nulmeting kan op die manier ook het beleid gemeten en opgevolgd worden. Het maakt mogelijk doelstellingen voorop te stellen om de problematiek in te dijken.

Hoe dan ook is grensoverschrijdend gedrag niet helemaal uit te roeien. Om het zo beperkt mogelijk te houden zijn een degelijke opleiding en preventiebeleid nodig, en het bewustzijn dat men ergens terecht kan om overtredingen te melden. Zoiets vergt een integrale aanpak met monitoring, preventie en educatie, en het besef waar men terecht kan. Studenten die zoiets hebben meegemaakt, beseffen vaak zelfs niet dat ze dit ergens kunnen rapporteren.

Minister *Hilde Crevits* erkent dat studenten soms niet beseffen dat de meldpunten ook voor dergelijke meldingen beschikbaar zijn en niet enkel voor meer alledaagse zaken zoals een verloren studentenkaart.

Katia Segers acht daarom ook de psychosociale begeleiding belangrijk. Als er zich toch feiten voordoen met traumatische ervaringen als gevolg, moet er hulp voorhanden zijn.

Peter Wouters herhaalt de in de commissie vaker geopperde stelling dat scholen goed getraind zijn om om te gaan met brandalarm maar minder vertrouwd met de juiste reactie op grensoverschrijdend gedrag. Hoe kan men dit besef wel inburgeren? Het helpt ook niet dat er een taboe is om bepaalde lichaamsdelen zelfs maar te benoemen, zoals het kleuterliedje 'Hoofd en schouder, knie en teen' illustreert.

De minister staat zo te zien vrij ver met dit beleid ten aanzien van hogescholen en universiteiten, maar *Peter Wouters* vreest dat de meer kwetsbare kinderen in het onderwijs ook op dit vlak meer risico lopen en dat net zij niet over grensoverschrijdend gedrag worden geïnformeerd.

Hoe zit het met beroepsgeheim en de leerkracht als thermometer?

Minister *Hilde Crevits* vraagt of de Vlaamse volksvertegenwoordigers zelf wel weten bij wie ze in het parlement grensoverschrijdend gedrag kunnen melden. Uit de reacties van de leden besluit ze dat die ervan uitgaan dat er een meldpunt is per fractie. Wie fractiegrensoverschrijdend probleemgedrag wil aanmelden, kan altijd bij haar terecht, schertst de minister.

Men doet er vaak lichtzinnig over, maar de minister vindt het vanzelfsprekend dat iedereen grensoverschrijdend gedrag ergens moet kunnen melden. Uit de rapporten blijkt bijvoorbeeld ook pestgedrag onder leerkrachten frequent voor te komen. Dat probleem bevindt zich in dezelfde sfeer en kan ook leiden tot grensoverschrijdend seksueel gedrag.

Voor de leerplichtscholen worden daarom al geruime tijd vertrouwenspersonen opgeleid. Hogescholen en universiteiten staan daarentegen los van het betoog over vlaggensystemen en dergelijke.

Verhoudingsgewijs zitten er inderdaad meer kwetsbare kinderen in het beroepsonderwijs. Ook die kunnen een beroep doen op het vlaggensysteem en andere maatregelen.

Het idee van de leerkracht als thermometer ondersteunt de minister volledig. Er moet dan ook voldoende aandacht aan worden besteed in de lerarenopleiding.

De minister haalt nog een incident aan uit haar verleden als Vlaams volksvertegenwoordiger. Omdat een commissievoorzitter haar vragen om uitleg wel erg regelmatig als onontvankelijk beoordeelde, speelde ze een geweigerde vraag door aan Carl Decaluwe. Deze diende exact dezelfde vraag in onder zijn naam en stelde vast dat die toen wel werd geagendeerd. Toen Hilde Crevits dit verhaal naar buiten bracht, noemde de commissievoorzitter haar een kippetje.

Wat de volksvertegenwoordiger het meest verbaasde, was dat net haar vrouwelijke collega's haar handelswijze veroordeelden alsof ze maar op aandacht uit was, terwijl Hilde Crevits enkel een gelijke behandeling zocht. Het toont alvast aan dat we moeilijk met dergelijk gedrag kunnen omgaan. Het parlement heeft wel de nodige wijzigingen in zijn reglement doorgevoerd opdat de afwijzing van vragen om uitleg goed wordt gemotiveerd.

Katrien SCHRYVERS,
voorzitter

Bert MOYAERS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
dko	deeltijds kunstonderwijs
FOD	Federale Overheidsdienst
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
UGent	Universiteit Gent
VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
VUB	Vrije Universiteit Brussel
WASO	Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg